4 EKİM 2026 SEÇİMLERİ SONRASI BOSNA-HERSEK'TE GÖRÜNÜM

Dayton Antlaşması ile savaş sona erse de siyasi anlaşmazlıklar ortadan kalkmamıştır. Merkezi devletin yetkileri, entitelerin yönetim alanları ve kurucu halkların temsili konusunda farklı görüşler devam etmektedir.

Özge Emine Özçelik

Misafir Araştırmacı, Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)

Bosna-Hersek, Yugoslavya'nın 1990'ların başındaki dağılma sürecinde bağımsızlığını ilan eden cumhuriyetlerden biridir. 1992 yılında başlayan Bosna Savaşı, 1995'te imzalanan Dayton Barış Anlaşması ile sona ermiştir. Savaş boyunca Boşnaklar, Sırplar ve Hırvatlar arasında yaşanan çatışmalar ülkenin siyasi ve toplumsal yapısını derinden etkilemiştir. Dayton Antlaşması, savaşı sona erdirmenin yanı sıra Boşnakların, Sırpların ve Hırvatların "kurucu halklar" olarak aynı devlet içinde yaşayabilmesi için savaş sonrası siyasi düzeni belirlemiştir.

Dayton ile kurulan sistem, Bosna-Hersek'in egemenliğini ve toprak bütünlüğünü korumayı ve farklı toplulukların siyasi temsilini güvence altına almayı amaçlamıştır. Bugün ülke, Bosna-Hersek Federasyonu ve Republika Srpska (RS-Sırp Cumhuriyeti) olmak üzere iki ana entiteden (birim) oluşmaktadır. Brčko Bölgesi ise bu iki birimden ayrı, kendine özgü bir yönetime sahip özel bir idari statüye sahiptir. Bosna-Hersek Federasyonu kendi içinde on kantona ayrılmış, Republika Srpska ise daha merkezi bir idari yapıya sahiptir. Bu yapı, devlet ve entite yönetimleri arasındaki yetki paylaşımını Bosna-Hersek siyasetinin tartışma konularından biri haline getirmiştir.

Dayton Antlaşması ile savaş sona erse de siyasi anlaşmazlıklar ortadan kalkmamıştır. Merkezi devletin yetkileri, entitelerin yönetim alanları ve kurucu halkların temsili konusunda farklı görüşler devam etmektedir. Özellikle Republika Srpska yönetiminin merkezi devletin yetkilerine yönelik itirazları, Boşnak siyasi aktörlerin ülkenin toprak bütünlüğünü koruma çabaları ve Hırvatların siyasi temsiliyle ilgili tartışmalar ülkenin uzun süredir çözülemeyen sorunları arasında yer almaktadır. Savaşın mirası, Srebrenitsa Soykırımı'nın inkârı ve etnik kimlik temelindeki siyasi ayrışmalar da ülkedeki uzlaşma çabalarını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle Bosna-Hersek'teki siyasi gelişmeleri anlayabilmek için Dayton Anlaşması'nın oluşturduğu düzeni ve bu düzenin zaman içinde neden tartışmalı hale geldiğini dikkate almak gerekmektedir.

RS yönetimi ile merkezi devlet arasındaki temel anlaşmazlık, devlet kurumlarının yetkilerinin kapsamı üzerinedir. RS'deki bazı siyasi aktörler, Dayton Antlaşması'nın başlangıçta entitelere tanıdığı yetkilerin korunmasını ve sonradan merkezi devlete aktarılan bazı yetkilerin geri verilmesini savunmaktadır. "Orijinal Dayton" olarak adlandırılan bu yaklaşım, merkezi devletin yetkileri ve ülkenin siyasi bütünlüğü konusundaki tartışmaların temelini oluşturmaktadır. RS yönetiminin merkezi devletin yetkilerini sınırlandırmaya yönelik girişimleri, ülkenin anayasal düzenini ve devlet kurumlarının işleyişini etkilemektedir.[1] Bosna-Hersek'in Avrupa Birliği (AB) adaylığı bağlamında Avrupa (Birliği) Komisyonu da raporlarında bu sorunlara dikkat çekmektedir.[2]

Bosna-Hersek'teki bir diğer güncel tartışma Hırvatların siyasi temsiliyle ilgilidir. Devlet Başkanlığı'nın Boşnak ve Hırvat üyeleri Bosna-Hersek Federasyonu'ndan, Sırp üyesi ise Republika Srpska'dan seçilmektedir. Önceki seçimlerde Hırvat üye olarak seçilen Željko Komšić'e HDZ BiH (Bosna Hersek Hırvat Demokrat Birliği, ülkedeki başlıca Hırvat siyasi partilerinden biri) ve bazı Hırvat siyasi aktörler itiraz etmiş, Komšić'in Boşnak seçmenlerin oylarıyla seçilmesinin Hırvatların siyasi tercihlerini yansıtmadığını savunmuştur. Buna karşılık mevcut seçim sisteminin tüm seçmenlere oy kullanma hakkı tanıdığı vurgulanmaktadır.

Bosna-Hersek'teki siyasi anlaşmazlıkların uzun yıllardır devam etmesi, uluslararası toplumun ülkedeki rolünü de önemli hale getirmiştir.

4 Ekim 2026 tarihinde yapılan seçimlerde HDZ BiH'dan Darijana Filipović'in Hırvat üyeliğini kazanması bu tartışma açısından önemli bir gelişmedir.[3] Bu seçimlerde üç üyeli yapı korunmuş ve ülkedeki siyasi güç dağılımında kayda değer bir değişiklik olmamıştır. Hırvatların temsili konusundaki anlaşmazlığın seçim sonucuyla tamamen ortadan kalktığını söylemek de mümkün değildir. Bu nedenle Hırvatların siyasi temsiline ilişkin tartışmaların yanı sıra, Bosna-Hersek'te anayasa ve seçim reformu ihtiyacı da devam etmektedir. Avrupa (Birliği) Parlamentosu da Bosna-Hersek'teki siyasi temsil sorunlarının ve ayrımcılık iddialarının, Avrupa Konseyi'nin ana unsurlarından biri olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarıyla uyumlu biçimde ele alınmasını istemektedir.[4]

Bosna-Hersek'teki siyasi anlaşmazlıkların uzun yıllardır devam etmesi, uluslararası toplumun ülkedeki rolünü de önemli hale getirmiştir. Dayton Antlaşması'nın 10 No'lu Eki, anlaşmanın sivil yönlerinin uygulanmasını izlemek üzere Yüksek Temsilci makamının oluşturulmasını öngörmüştür.[5] Yüksek Temsilci, barış anlaşmasının uygulanmasını takip etmek ve gerektiğinde yetkileri çerçevesinde müdahalede bulunmakla görevlidir. Bu makam, zaman içinde Bosna-Hersek'in siyasi sisteminde etkili bir konuma gelmiştir.

Barışı Uygulama Konseyi (Peace Implementation Council-PIC), Dayton Antlaşması'nın uygulanmasını takip eden uluslararası mekanizmadır. Konseyin Yönlendirme Kurulu (PIC Steering Board) ise uluslararası toplumun Bosna-Hersek politikasına

Aradan geçen yıllara rağmen temel anlaşmazlıkların devam etmesi, bu mekanizmaların geleceğiyle ilgili soruları yeniden gündeme getirmektedir.

ilişkin siyasi yönlendirmesinde önemli bir role sahiptir. Türkiye de bu kurulda İslam İşbirliği Teşkilatı'nı temsil etmektedir. Bununla birlikte, Yönlendirme Kurulu ile Yüksek Temsilcilik Ofisi (OHR) aynı kurum değildir. Yönlendirme Kurulu uluslararası siyasi yönlendirmeyi sağlarken OHR, Yüksek Temsilci aracılığıyla anlaşmanın sivil yönlerinin uygulanmasını takip eder.

Avrasya İncelemeleri Merkezi'nin (AVİM) 2021 yılında yayımladığı "Bosna Hersek'te Barışı Uygulama Konseyi ile Yüksek Temsilcilik Ofisi Neden Devam Etmelidir?" başlıklı analizde ülkedeki siyasi anlaşmazlıklar ve ayrılıkçı girişimler karşısında PIC ve OHR'nin çalışmalarını sürdürmesinin gerekli olduğu savunulmuştur.[6] Bu yaklaşım, uluslararası mekanizmaların yalnızca savaşın hemen ardından değil, siyasi düzenin korunması ve ülkenin toprak bütünlüğünün desteklenmesi bakımından da önem taşıdığı görüşüne dayanmaktadır.

Aradan geçen yıllara rağmen temel anlaşmazlıkların devam etmesi, bu mekanizmaların geleceğiyle ilgili soruları yeniden gündeme getirmektedir. Yüksek Temsilci Christian Schmidt'in Haziran 2026'da görev süresini tamamlamasının ardından, Louis J. Crishock geçici Yüksek Temsilci olarak göreve başlamıştır. PIC Yönlendirme Kurulu, yeni bir Yüksek Temsilci üzerinde uzlaşma sağlanana kadar Crishock'un görevini sürdürmesini kararlaştırmıştır.[7] Bu gelişme, Bosna-Hersek'te uluslararası denetim mekanizmasının geleceği konusunda da görüş ayrılıklarının bulunduğunu göstermektedir.

Bosna-Hersek'in siyasi geleceği değerlendirilirken Avrupa Birliği'nin ülkenin mevcut sorunlarının çözümündeki rolüne de değinilebilir. Dayton Antlaşması'yla kurulan siyasi düzenin işleyişinde uluslararası mekanizmalar hala önemli bir yere sahiptir. AB ise üyelik süreci, ekonomik destek ve reform koşulları aracılığıyla Bosna-Hersek'in siyasi ve idari yapısını etkileme imkânına sahiptir. Ancak bu araçların etkili olabilmesi yalnızca Bosna-Hersek'in reformları uygulamasına değil, AB'nin genişleme sürecini ilerletme konusundaki siyasi iradesine de bağlıdır.

Bosna-Hersek 2022 yılında AB aday ülke statüsünü kazanmış, Mart 2024'te Avrupa (Birliği) Konseyi katılım müzakerelerinin açılması yönünde karar almıştır. Üyelik sürecinin ilerlemesi için hukukun üstünlüğü, kamu yönetimi, temel haklar ve devlet kurumlarının işleyişi gibi

alanlarda reformların gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Avrupa Komisyonu Aralık 2025'te Bosna-Hersek'in Reform Gündemi'ni onaylamış ve belirlenen koşulların yerine getirilmesi halinde ülkeye 976,6 milyon avroya kadar kaynak sağlanabileceği belirtilmiştir.[8]

Bosna-Hersek'in AB üyelik sürecinde, Birliğin genişleme konusundaki tutumu da etkili olmaktadır. AVİM'in 2024 yılında yayımladığı "AB'nin Genişleme İkilemi: Siyaset İlkelerden Üstün mü?" başlıklı analizde AB'nin genişleme politikasında siyasi tercihlerin rolü ele alınmıştır.[9] Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin (GKRY) 2004 yılında Kıbrıs sorunu çözüme kavuşturulmadan AB'ye kabul edilmesi bu açıdan önemli bir örnektir. Aynı yıl düzenlenen Birleşmiş Milletler Annan Planı referandumunda Türk tarafı planı kabul ederken Rum tarafı reddetmiş, buna rağmen GKRY'nin üyeliği gerçekleşmiştir. Bu durum, AB'nin çözülmemiş bir siyasi anlaşmazlığın varlığına rağmen üyelik yönünde karar alabildiğini göstermektedir. Kıbrıs örneği genişleme sürecinin AB'nin siyasi tercihlerine ve süreci ilerletme konusundaki iradesine de bağlı olduğunu göstermektedir. Bunun yanında, Avrupa'da İslam karşıtı söylemlerin ve Müslüman nüfusa yönelik önyargıların AB üyeliğine ilişkin tartışmaları etkileyip etkilemediği de sorgulanmalıdır. Bosna-Hersek'in üyelik sürecinin ilerlemesi, ülkenin reformları hayata geçirmesinin yanı sıra AB'nin de genişleme konusunda kararlı ve tutarlı davranmasına bağlıdır.

Sırbistan'ın AB ile ilişkileri, Bosna-Hersek'teki siyasi dengeleri de etkileyebilir. Belgrad'ın Republika Srpska yönetimiyle yakın ilişkileri, Sırbistan'ın Bosna-Hersek'in iç siyaseti üzerindeki etkili olabilmektedir.

Diğer taraftan Sırbistan'ın AB ile ilişkileri, Bosna-Hersek'teki siyasi dengeleri de etkileyebilir. Belgrad'ın Republika Srpska yönetimiyle yakın ilişkileri, Sırbistan'ın Bosna-Hersek'in iç siyaseti üzerindeki etkili olabilmektedir. Sırbistan'ın AB ile bütünleşme süreci, Belgrad'ın Bosna-Hersek'in egemenliği ve toprak bütünlüğüne yönelik tutumunu da etkileyebilir. AB'nin Sırbistan'la ilişkilerinde bu konuları gündemde tutması, Bosna-Hersek'in siyasi bütünlüğünün korunmasına yönelik çabaları destekleyebilir.

Sonuç olarak Dayton Barış Antlaşması'yla kurulan düzen içerisinde Bosna-Hersek'teki siyasi anlaşmazlıklar devam etmektedir. Ülkenin geleceği ise bu sorunların ileri dönemde nasıl ele alınacağına ve siyasi aktörlerin tutumlarına bağlı olacaktır. Avrupa Birliği'nin genişleme politikası ve uluslararası toplumun yaklaşımı da Bosna-Hersek'in geleceğini şekillendirebilecek etkenler arasındadır.

Sonnotlar

1 "60th Report of the High Representative for Implementation of the Peace Agreement on Bosnia and Herzegovina to the Secretary-General of the United Nations," Yüksek Temsilcilik Ofisi, 5 Kasım 2021, https://www.ohr.int/60th-report-of-the-high-representative-for-implementation-of-the-peace-agreement-on-bosnia-and-herzegovina-to-the-secretary-general-of-the-united-nations/

2 Bosnia and Herzegovina Report, Avrupa Komisyonu, 2025, https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/5d8fc547-f8f8-456f-84e3-b38998acfafd_en?filename=bosnia-and-herzegovina-report-2025.pdf

3 İsmail Özdemir, "Bosna Hersek'te Becirovic, Filipovic ve Cvijanovic seçim zaferini ilan etti," Anadolu Ajansı, 4 Ekim 2026, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/Bosna_Hersekte-becirovic-filipovic-ve-cvijanovic-secim-zaferini-ilan-etti/4077874

4 Avrupa Parlementosu, "2023 and 2024 reports on Bosnia and Herzegovina," Avrupa Birliği Resmi Gazetesi, 31 Mart 2026, https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2026/1438/oj/eng/pdf

5 "Annex 10: Agreement on Civilian Implementation of the Peace Settlement," Dayton Barış Anlaşması, Yüksek Temsilcilik Ofisi, https://www.ohr.int/dayton-peace-agreement/annex-10/

6 Teoman Ertuğrul TULUN, "Bosna Hersek'te Barışı Uygulama Konseyi ile Yüksek Temsilcilik Ofisi Neden Devam Etmelidir?", AVİM, 26 Nisan 2021, https://avim.org.tr/tr/Analiz/BOSNA HERSEK-TE-BARISI-UYGULAMA-KONSEYI-ILE-YUKSEK-TEMSILCILIK-OFISI-NEDEN-DEVAM-ETMELIDIR

7 "Statement of the Steering Board of the Peace Implementation Council," Yüksek Temsilcilik Ofisi, 30 Haziran 2026, https://www.ohr.int/statement-of-the-steering-board-of-the-peace-implementation-council/

8 "Commission approves Bosnia and Herzegovina's Reform Agenda," Avrupa Komisyonu, 4 Aralık 2025, https://enlargement.ec.europa.eu/news/commission-approves-bosnia-and-herzegovinas-reform-agenda-2025-12-04_en

9 Teoman Ertuğrul TULUN, "AB'NİN GENİŞLEME İKİLEMİ: SİYASET İLKELERDEN ÜSTÜN MÜ?," AVİM, 6 Mart 2024, https://avim.org.tr/tr/Analiz/AB-NIN-GENISLEME-IKILEMI-SIYASET-ILKELERIN-UZERINDE-MI